

FİZİK ÖĞRETMENLERİNİN BAĞLAM TEMELLİ YAKLAŞIM HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Views of Physics Teachers About Context Based Approach

Hakan Şevki AYWACI ¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, fizik öğretmenlerinin bağlam temelli yaklaşım konusundaki görüşlerini belirlemektir. Çalışmada özel durum metodolojisi kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini 2008–2009 öğretim yılında Trabzon ilindeki liselerde görev yapan gönüllü 20 fizik öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı açık uçlu anket kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin bağlam temelli yaklaşım hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma, öğretmenlerin bağlam temelli yaklaşım hakkında seminerlerle ve kılavuzlarla bilinçlendirilmesi gerektiği önerileriyle tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bağlam temelli yaklaşım, fizik öğretmenleri, fizik dersi

Abstract

The aim of this study is to determine physics teachers views about context based approach. The case study methodology was used in this study. The sample is consist of 20 volunteer physics teachers who work at high school in Trabzon in 2008–2009 instruction year. The data was collected by using open-ended questionnaire. At the end of this study, it is determined that teachers have lack of information about context based approach. And study is concluded with the suggestions; in service courses including context based approach should be organised for teachers and teachers should be awared of with guides about context based approach.

Key words: Context based approach, physics teachers, physics lesson

Giriş

Ülkemizde, bağlam temelli öğrenme Gazi Üniversitesi'nde 2006'da yapılan VII. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresinde Gilbert tarafından sunulan bildiri ile yoğun bir çalışma alanı bulmuştur. 2007 yılında İstanbul'da yapılan I. Ulusal Kimya Eğitimi kongresinde Sözbilir ve arkadaşları bildirileri eşliğinde kongre katılımcılarıyla 'Context-Based Learning' teriminin Türkçe karşılığını bulmaya çalışmışlar ve bu yaklaşıma 'Yaşam Temelli Öğrenme' demeye karar vermişlerdir (Çam ve Özay Köse, 2008). Günümüzde bu yaklaşım yaşam temelli öğrenme veya bağlam temelli öğrenme yaklaşımı şeklinde adlandırılmaktadır. Bağlam temelli yaklaşım öğrenci, öğretmen ve okulun bulunduğu sosyal ve kültürel çevreyi kapsamaktadır (Demircioğlu, 2008).

¹ Yrd.Doç.Dr.; Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü- Trabzon, hsayvaci@gmail.com

Son yıllarda lise öğretim programları yeniden yapılandırma sürecine girmiştir. Bu süreç kapsamında Fizik Dersi Öğretim Programları bağlam temelli yaklaşım esas alınarak hazırlanmaktadır. 1600 yılının ortalarında Jan Amos Comenius, öğretime her birey tarafından gerçek yaşamda karşılaşılan ve mümkün olduğunca çok sayıda duyu organımıza hitap eden cisimlerle başlanması gerektiğini vurgulanmasına ve aradan geçen yaklaşık 400 yıllık sürede yapılmış olan birçok bilimsel çalışmada güncel yaşam bağlantılı öğretimin etkililiği ortaya konulmuş olmasına rağmen, yakın zamana kadar bağlam temelli yaklaşım öğretim programlarına yansıtılmamıştır. Bağlam temelli öğretim yaklaşımı İngiltere, Almanya, Finlandiya, İsrail, ABD ve Hollanda'da yapılan büyük proje ve bilimsel çalışmalarda ayrıntıları ile incelenmiştir. Bu çalışmalarda, bu yaklaşımın öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonunu arttırdığı ortaya konmuştur. Bağlam temelli yaklaşımın fizik ve fen öğretim programına yansımada özellikle Avustralya ve Yeni Zelanda öncülük etmiştir. Bağlam temelli yaklaşım ve Fizik-Teknoloji-Toplum-Çevre kazanımları birbiri ile iç içe geçmiş durumdadır. Her iki yaklaşım da soyut gibi algılanabilen fizik kavramları ile gerçek yaşam arasında bağ kurmaya çalışmaktadır. Fizik dersinde anlamlı bir öğrenme öğrencilerin önbilgilerinin geçerliliğinin kontrol edildiği gerçek yaşamda karşılaştıkları bağlamların temel alındığı, öğrenmenin her zaman zihinsel, çoğunlukla da fiziksel olarak etkin olduğu ve kavramsal değişimin sağlandığı öğrenme ortamlarında gerçekleşmelidir. Ayrıca bu öğrenme ortamlarının öğrenciye yeni öğrenilen kavramı pekiştirebilmesi için fırsatlar sunması gerekmektedir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2007).

Ramsden (1997), bağlam temelli yaklaşım üzerine odaklanarak yürütmüş olduğu çalışmasında öğrencilerin bağlama dayalı yaklaşımla yürütülen dersleri daha eğlenceli bulduklarını ve çalıştıkları şeyleri daha ilgi çekici yaptığını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, bu yaklaşımın öğrencilerin fen derslerini çalışmaya değer olarak algılamalarına katkı sağlamada daha başarılı olduğunu da belirlemiştir. Bağlam temelli öğrenme yaklaşımının asıl amaçları arasında öğrencileri fen okuryazarı olarak yetiştirmek yer almaktadır (Gilbert, 2006). Bağlam temelli yaklaşımda birey günlük yaşamdan örnekler kurarak bağlamlar oluşturmakta ve deneyimler kazanarak bağlamla öğrenmeye başlamaktadır (Choi ve Johnson, 2005). Gerçek dünya bağlamları ile ilişkilendirilerek sunulmuş bağlam temelli olaylarla birlikte öğrenmenin pozitif yönde etkileneceğini sosyo kültürel öğrenmeciler (Merriam ve Caffarella 1999) ve yapılandırmacı öğrenme kuramını savunanlar (Jonassen, Peck ve Wilson 1999) ileri sürmektedirler. Sosyal ilişkiler, araçlar ve tecrübelerle birlikte birbirine bağlanmış gerçek yaşamı temel alan bağlamlar en iyi öğrenme ortamlarının oluşturulmasında etkili olmaktadır (Lave, 1996).

Bağlam temelli yaklaşımın esas amaçlarından biride soyut gibi algılanan fizik kavramlarını gerçek hayata uygulayarak öğrenciye sunmaktır. Bu kısımda en büyük görev öğretmenlere düşmektedir.

Ayrıca öğretmenler uyguladıkları yaklaşımın felsefesini iyi bilmelidir. Öğretmenlerin sadece pedagojik formasyon bilgisine sahip olması yeterli değildir. Pedagojik alan bilgisine de sahip olunmalıdır. Bu bağlamda pedagojik alan bilgisi bir alanın diğer insanlara öğretilmesi konusundaki bilgiye denir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2007). Bilginin öğrenciye aktarılması konusunda uygulanan yaklaşımın felsefesinin tam manasıyla bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Bir konuda uzman olmakla o konunun başkasına aktarılması birbirinden farklı şeylerdir. Örneğin, pedagojik alan bilgisine sahip bir 9. sınıf fizik öğretmeni bağlam temelli yaklaşımı bilmeli ve bu yaklaşıma paralel davranmalıdır. Bağlam temelli yaklaşımı uygularken bireylerin farklı motivasyon, öğrenme ve bilişsel stillere sahip olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Anlamli öğrenmenin gerçekleşebileceği ve öğrencilerin öğrenilecek konu ile ilgili önbilgi ve hazır bulunuşluk düzeyini ortaya çıkarmalarını sağlayacak ortamlar oluşturulmalıdır. Ayrıca öğrencilerin yeni kuramları farklı durumlara uygulamalarına fırsat verilmelidir. Bağlam temelli yaklaşımın öğrenciler üzerindeki etkileri göz önüne alındığında 9. sınıf fizik dersi veren branş öğretmenlerinin bu yaklaşıma eğilimlerinin belirlenmesi önem kazanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Trabzon genelindeki liselerde 9. sınıf fizik dersini veren branş öğretmenlerinin bağlam temelli yaklaşım hakkındaki görüşlerini belirlemektir.

Yöntem

Bu çalışmada özel durum yöntemi kullanılmıştır. Özel durum yöntemi kapsamında fizik öğretmenlerinin yeni uygulanan müfredat doğrultusunda bağlam temelli öğretim kapsamı çerçevesinde yer alan aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Fizik öğretmenlerinin bağlam temelli yaklaşımı nasıl tanımlamaktadırlar?
2. Fizik öğretmenleri bağlam temelli yaklaşımı hangi konularda ve nasıl uygulamaktadırlar?
3. Fizik öğretmenleri bağlam temelli yaklaşımı derslerinde hangi konulara hangi örneklerle uygulamaktadırlar?
4. Fizik öğretmenlerine göre bağlam temelli yaklaşımın avantajları ve dezavantajları nelerdir?
5. Fizik öğretmenleri bağlam temelli yaklaşımı uygulamada kendinizi ne derece yeterli görmekte-dirler?

Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini 2008–2009 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Trabzon genelindeki liselerde görev yapan 20 fizik öğretmeni oluşturmaktadır. Bu öğretmenler araştırma etiği çerçevesinde Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5,....., Ö20 kodları ile kodlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu anketten yararlanılmıştır. Açık uçlu anket ile 9.sınıf Fizik dersi müfredatına yeni gelen bağlam temelli yaklaşım hakkında dersi veren öğretmenlerin düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Açık uçlu anket soruları ayrıca ek 1’de sunulmuştur. Açık uçlu ankette fizik öğretmenlerine toplam 5 soru yöneltilmiştir. Anket soruların geçerliği ve güvenilirliği konusunda uzman görüşlerinden faydalanılmıştır. Anketin kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla hazırlanan anket sorularının çalışmanın amacına ve alt problemlerine uygunluğu 2 uzmana incelenmiştir. Ayrıca anket sorularının okunabilirliği ve anlaşılabilirliği konusunda 2 fizik öğretmeni ile birlikte anketin pilot çalışması yapılmıştır.

Örneklemin açık uçlu anket sorularına verdikleri cevaplar toplanarak nitel veri analizine uygun olarak her soru için ayrı-ayrı, inceleme yapılmıştır. Her soruda verilen aynı doğrultudaki cevaplar aralarında gruplandırılarak, farklı fikirlere örnekler verilerek bulgular bölümünde sunulmuştur.

Bulgular ve Tartışma

Bu kısımda öncelikle açık uçlu anket sorularına, ardından bu sorulardan elde edilen bulgular sırasıyla sunulmuştur.

Bağlam temelli yaklaşım size neyi ifade ediyor?

Ö4, Ö20, Ö14, Ö18, Ö13, Ö20, Ö2 ve Ö13 kodlu öğretmenler düşüncelerini sırasıyla aşağıdaki şekilde açıklamışlardır.

“Öğrenci merkezli, yaparak yaşayarak öğrenme”

“Daha çok sarmal programa benziyor, yaşam temelli, öğrenci merkezli bir programdır. Y yaparak yaşayarak öğrenmeyi baz alır”

“Bağlam temelli yaklaşım öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyini ölçerek fizik konularını güncel hayatta bağdaştıran bir yaklaşımdır”

“Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinden yola çıkarak buna bağlı fizik konularının verilmesi”

“Fizik konularının gündelik hayata bağlanmasını içeren yaklaşımdır”

“B.T.Y. günlük hayatta kullandığımız fizik ile teorik anlamın ilişkisini ele alan yaklaşımdır. Aradaki koordinasyonu sağlamak için oluşturulmuştur”

“1) Giriş 2) Keşfetme 3) Açıklama 4) Derinleştirme 5) Değerlendirme, 5E Modeli”

“Bu yaklaşım şeklinde öğrencilerin daha çok araştırma yapmaları söz konusudur. Buna bağlı olarak sınıf içerisindeki etkileşimleri de artıyor”

Ö12, Ö13 ve Ö17 kodlu öğretmenler bağlam temelli yaklaşımın öğrenci merkezli olduğunu ifade etmişlerdir Ö1, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö11, Ö15, Ö16, Ö18, Ö19 kodlu öğretmenler ise bağlam temelli yaklaşımın güncel hayatla ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Bağlam temelli yaklaşımı hangi konularda ve nasıl uyguluyorsunuz?

Ö20, Ö13, Ö5, Ö8, Ö6 ve Ö14 kodlu öğretmenler düşüncelerini sırasıyla aşağıdaki şekilde açıklamışlardır.

“Güncel hayattan örnekler veriyorum, ilgi çekici ve esprili anlatıyorum. En çok hareket öz kütle ve hacim konularında uyguluyorum”

”Ben fiziğin doğası konusunda daha çok uyguladım. Daha çok sözel konulara dayalı bir ünite olduğu için güncel örneklerle rahatça açıkladım”

“Örneğin Newton’un 1. Kanunu’nu anlatırken otobüs yolculuğunu örnek verebiliriz, Elektrik konusunda basit elektrik devreleri kurulabilir. Ölçme konusunda nitel ve nicel gözlemleri sıralayabiliriz. Yani her konu ile ilgili güncellemeler yapılabilir”

“Kuvvet ve ağırlık kavramlarını verirken uyguluyoruz. Dinamometreyle beraber ağırlığı ve kuvveti ölçerek kütle ile arasındaki ilişkiyi kavratmaya çalışıyoruz”

“Önce öğrencilerin ön bilgilerini yoklayarak varsa kavram hatalarını düzeltmeye çalışıyorum. İşlenen konularla bağlamaya çalışıyorum”

“Önce hazır bulunuşluk düzeyini ölçüyorum. Daha sonra konuya giriş yapıyorum, sonra bunu güncel hayata bağlıyorum”

Ö1 kodlu öğretmen her konuda uyguladığı gibi ancak hareket (doğrusal hareket) konusunda kullandığını ifade ederken, Ö15 kodlu öğretmen ise her konuda uyguluyorum, zaten yaşamda örneği olmayan bir konuyu derslerde anlatma taraftarı değilim şeklinde düşüncelerini açıklamıştır. Ö3, Ö9, Ö12 ve Ö18 kodlu öğretmenlerde bu soruya benzer cevaplar vererek sadece hangi konularda uyguladıklarına dair bilgi verip nasıl uyguladıklarına değinmemişlerdir. Ö7, Ö10, Ö17 ve Ö19 kodlu öğretmenlerde konuları güncel hayata bağladıklarını, güncel hayattan örnekler verdiklerini vurgulamışlardır. Ö2, Ö4, Ö11 ve Ö16 kodlu öğretmenlerde bağlam temelli yaklaşımı güncel örneklerle, etkinliklerle ve deneylerle uyguladıklarını vurgulamışlardır.

Bağlam temelli yaklaşımı işlediğiniz konularda ne şekilde hangi örneklerle uyguladınız?

Ö17, Ö20, Ö6, Ö13, Ö16, Ö12, Ö14 kodlu öğretmenler düşüncelerini sırasıyla aşağıdaki şekilde açıklamışlardır.

- “Elektik ve Manyetizma konusunda öğrencilerden basit bir elektrik motoru tasarımlarını istiyorum”
- “Kuvvet ve hareket konusunda topa vurulduğu zaman topun hızlanması bunu enerjiyle ve atış hareketleriyle bağlıyorum”
- “En çok kavram hatası oluşturulabilecek konularda daha çok örnekler vererek uygulamaya çalışıyorum”
- “Mesela kuvvet ve hareket konusunda sürat-hız kavramlarının arasında kavram yanlılığı olmasın diye öğrencilere sınıfta uygulama yaptırdım”
- “Alkali metalin eşik enerjisinden küçük enerji ile gelen ışın buradan elektron sökemez. Diyelim ki bir evde sekiz tane bekar kız var. Dışarıda da on tane bekar damat adayı var ve kızlar evlerine iki çikolata ile bağlı. Yani damatların kızları alabilmesi için en az iki çikolata ile gelmesi gerekir. Diyelim bir çikolata ile geldiler kızı alamazlar”
- “Kuvvet ve hareket konusunda buz pateni, vinç, serbest düşme, roketler, hava yastıkları bağlamalarını verdim”
- “Örneğin dirençleri anlatırken su borusunun tıkalı olması ya da bazı engellerle karşılaşması olarak açıklıyorum”

Bununla birlikte Ö4, Ö9 ve Ö10 kodlu öğretmenler ise güncel hayattan örnekler vererek bağlam temelli yaklaşımı uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Ö1 kodlu öğretmen bağlam temelli yaklaşımı, konularda kavram hatası oluşturulabilecek yerlerde uyguladığını ifade etmiştir. Ö3 kodlu öğretmen önce öğrencilerin konu hakkında ne bildiklerini sorup öğreniyorum. Bana bildiklerim şeyleri söylerken bunların doğru ya da yanlış bilgi olup, olmadıklarını tartışıyoruz şeklinde düşüncelerini dile getirirken Ö8 kodlu öğretmen öğrencilerin hazır bulunuşluğunu sağlamak için işlediğimiz konuyla ilgili sorular verip çözmelerini istiyorum ve kontrol ediyorum şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Bağlam temelli yaklaşımın avantajları ve dezavantajları nelerdir?

Ö7, Ö20, Ö13, Ö3, Ö16, Ö12 ve Ö19 kodlu öğretmenler düşüncelerini sırasıyla aşağıdaki şekilde açıklamışlardır.

- “Lise müfredatı ve ÖSS sınav sistemi olarak ve bilgilerin 4 yıllık bir zaman dilimine yayılması açısından 9. sınıf fiziğin alt yapısı olacağından eksik kalacaktır. Fizik dersi matematik destekli günlük hayata uygulanabilir. 9.sınıf müfredatı ve fizik kitabı buna müsaade etmemiş”
- “Üniversitede öğretilen eğitimle bu anlattığımız yaklaşım arasında ciddi farklılıklar var. Bu yüzden program öğrenci üzerinde çok başarılı olmuyor”
- “ÖSS”deki soru sistemine uymuyor. Konular yüzeysel işleniyor. Bu yüzden sayısala geçen öğrencilerde temel eksik kalıyor”

“O kadar ayrıntılı anlatım yapmak gerekiyor ki bu da soru çözme vaktini kısıtlıyor. Çünkü soru çözülmediği takdirde sınavda çıkan soruları çözmekte zorluk yaşıyor. Bu iki unsurun daha yakın bir yaklaşımda birleşmesi gerektiğini düşünüyorum”
“Eğer örneklerin içinde kendinizi boğarsanız bu kez ders kopuyor. Toparlanması zor oluyor”
“Belirtilen zaman yetmiyor, konunun uzamasına neden oluyor”
“Teknolojik gelişmelere göre bilgisayarda ders işlemeye uygun olmaması”

Ö4 kodlu öğretmen bu yaklaşımın öğrencilerin derse ilgisinin artması sağladığını, Ö10 kodlu öğretmen iyi ve etkili öğrenmeyi sağladığını, Ö12 kodlu öğretmen bilginin daha kalıcı olmasını sağladığını, Ö3 kodlu öğretmen konuların öğrenilmesi ve bu bilgilerin zihindeki devamlılığı açısından güzel bir yöntem olduğunu, Ö13 kodlu öğretmen kavram yanlışlarını düzeltmeyi kolaylaştırdığını ifade etmiştir. Ö5, Ö6, Ö8, Ö11, Ö15 ve Ö17 kodlu öğretmenlerde bağlam temelli yaklaşımın avantajlarına değinmişlerdir. Ö2, Ö4, Ö5, Ö8, Ö11, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18 ve Ö19 kodlu öğretmenler ise bağlam temelli yaklaşımın dezavantajlarına değinmişlerdir.

Bağlam temelli yaklaşımı uygulamada kendinizi ne derece yeterli görüyorsunuz?

Ö18, Ö6, Ö8, Ö19, Ö20, Ö13, Ö4, Ö9, Ö11, Ö3 kodlu öğretmenler düşüncelerini sırasıyla aşağıdaki şekilde açıklamışlardır.

“Ben zaten bu yaklaşıma göre önceden de anlatıyordum. Fakat adını bilmiyordum. Bu seneye kadar”

“Müfredatta yer almadan önce derslerde uyguluyordum. Bağlam temelli yaklaşımda daha kapsamlı biçimde uygulamaya başladım”

“Biraz yeterli görüyorum. Tüm kavram yanlışları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığımı düşünüyorum”

“Her yönüyle uygulama söz konusu olursa yeterli değilim diye düşünüyorum”

“Kendimi yetersiz buluyorum. Bunun nedeni bize verilen eğitim ile programın uyumsuz olması. Her hangi bir kurumda yeterli bilgilendirme alamadık. Üniversitede bu yaklaşım anlatılabilirdi, stajlarda uygulayabilirdik. Teftiş kurulundan temsilcilerin gelip bilgilendirmesi, uygulamalı bir şekilde anlatması gerekirdi diye düşünüyorum”

“Bu yaklaşımda kendimde eksiklikler görüyorum. Bağlam temelli yaklaşım hakkında yeterli bilgiye ulaşamadım. Fizik öğretmenlerine bu yaklaşım hakkında detaylı bilgi verilmesi taraftarıyım”

“Konu ile ilgili seminer ya da kurs görmedim. Yeterli görmüyorum. Deneme yanılma yöntemiyle ve araştırarak uygulamaya çalışıyorum”

“Çok iyi derecede yeterli görüyorum”

“Kendime göre uygun düşen konulara uyguluyorum. Yeterli olduğunu düşünüyorum”

“Kendimi yeterli görüyorum. Fakat sınav sistemlerinin çözümlerinin bu metoda uygun şekilde olmadığını düşünüyorum. Bu metodun en iyi şekilde ilköğretimde uygulanabileceğini doğru ve daha mantıklı olabileceğini düşünüyorum. Lisede daha çok testlere yönelik çalışmalar yapıyoruz. Çünkü sınav sistemi bunu gerektiriyor”

Ö10, Ö15 ve Ö17 kodlu öğretmenler bağlam temelli yaklaşımı uygulamada kendilerini tam olarak yeterli görmediklerini ifade etmişlerdir. Ö1, Ö2, Ö5, Ö7, Ö12 ve Ö14 kodlu öğretmenler yetkililerin gerekli açıklamaları yapmadıkları için bağlam temelli yaklaşımı uygulamada kendilerini yetersiz gördüklerini ifade etmişlerdir.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlerin bağlam temelli yaklaşımın konusunda neler düşündükleri bulgular kısmında ayrıntılı olarak verilmiştir. Özetlemek gerekirse, öğretmenlerin çoğu bağlam temelli yaklaşımın güncel hayatla ilişkili olduğunu ifade etmekle yetinmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin bağlam temelli yaklaşım hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, derslerinde uyguladıkları diğer öğrenci merkezli yaklaşımları bağlam temelli yaklaşım olarak nitelendirdikleri sonucuna varılabilir. Nitekim Sözbilir vd. (2007) yapmış oldukları çalışmalarında bağlam temelli öğrenme yaklaşımının ana amacının öğrencilere bilimsel kavramları günlük yaşamdan seçilmiş olaylar ile sunmak olduğunu ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Choi ve Johnson 2005, bağlam temelli yaklaşımda bireyin günlük yaşamdan örnekler kurarak bağlamlar oluşturduğunu ve deneyimler kazanarak bağlamla öğrenmeye başladıklarını dile getirmişlerdir. Bu şekilde öğrencilerin motivasyon ve bilim öğrenme isteklerinin artacağını belirtmişlerdir. Bu yaklaşım ile öğrencilerin gerçek yaşam konuları ile fen bilimleri arasındaki ilişkinin farkına varmalarının sağlandığını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu yaklaşım öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmadan elde edilen veriler ile Sözbilir'in çalışmaları öğretmenlerin bağlam temelli yaklaşımı bilmeden kendilerince hayal ettikleri bir yaklaşımı uyguladıklarını bize göstermektedir. Bu durumda yeterince hizmet içi eğitim verilmeden böyle bir müfredat değişikliğinin ülkemizde uygulanması özel durum olarak incelenen Trabzon örneğinde olduğu gibi bir karmaşa içinde yürütüldüğü kanısı uyandırmaktadır.

Bağlam temelli yaklaşımı uygulamada kendinizi ne derece yeterli görüyorsunuz sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde

öğretmenlerin çoğunluğunun bu yaklaşımı uygulamada kendilerini yeterli görmedikleri sonucuna varılabilir. Bağlam temelli öğrenme yaklaşımı fizik dersinde yeni uygulanmaya başlamıştır. Öğretmenler bu yaklaşımının tam olarak ne şekilde uygulandığını bilmediklerinden çeşitli sıkıntılarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Nitekim Erdoğan (2005) yapmış olduğu çalışması sonucunda öğretmenlerin yaşadıkları problemlerin paylaşıldığı ve çeşitli uygulamaların yapılacağı düzenli hizmet içi eğitimlerin planlanması ve düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Bağlam temelli yaklaşımı uyguladığını söyleyen öğretmenlerin genel olarak bağlam temelli yaklaşımı Kuvvet ve Hareket, Enerji, Elektrik ve Öz kütle konularında güncel hayata bağlayarak ve örneklerle açıklayarak uyguladıkları, bağlam temelli yaklaşımı fizik konularının güncel hayata bağlamak olarak algıladıkları sonucuna varılmıştır. Aslında, Ramsden (1992)'de yapmış olduğu çalışması sonucunda bağlam temelli yaklaşımın ilgi çekici olması açısından, fen derslerinde öğrencilerin günlük yaşamlarındaki ilgi alanları ve çeşitli öğrenme etkinlikleri kullanılırsa öğrencilerin derslere olan ilgisi artırılabilir önerisinde bulunmuştur. Ramsden'e göre bağlam temelli yaklaşım fiziğin her ünitesinde uygulanabilir düzeydedir. Fakat diğer sonuçlarda olduğu gibi öğretmenler bu konuda sıkıntılar içindedir.

Ankette sorulan üçüncü soruda ikinci soruya paralel olarak cevaplandırıldığı görülmüştür. Öğretmenlerin bağlam temelli yaklaşımı hangi örneklerle uyguladıkları bulgular kısmında görülmektedir. Öğretmenlerin cevapları incelendiğinde öğretmenlerinin çoğunluğunun bağlam temelli yaklaşımı örnekler üzerinde uygulamada sıkıntılar yaşadıkları sonucuna ulaşılabilir. Bu durum öğretmenlerin bağlam temelli yaklaşım hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarına bağlanabilir.

Öğretmenler bağlam temelli yaklaşımın avantajları ve dezavantajları hakkındaki düşüncelerini ifade ettikleri soruda öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin en belirgin kaygısı bu yaklaşımın sınav sistemine uymadığı yönündedir. Nitekim Ayvacı ve Er Nas (2009)'da yapmış oldukları çalışmaları sonucunda ilköğretim düzeyinde yapılan seviye belirleme sınavlarının öğretim programına uygun olarak yeniden yapılandırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Aynı durumun lise öğretim programı içinde geçerli olduğu sonucuna varılabilir. Öğretmenlerin bir kısmı ise bu yaklaşımın avantajlarına değinmişlerdir. Fakat öğretmenlerin dile getirmiş oldukları avantajlar bağlam temelli yaklaşımı tam olarak ifade etmemektedir. Öğretmenlerin bu soruyla ilgili düşünceleri incelendiğinde öğretmenlerin bağlam temelli yaklaşımı tam olarak benimseyemedikleri sonucuna varılabilir.

Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlardan hareketle şu öneri yapılabilir:

Bağlam temelli yaklaşımın öğrenme ortamlarında etkili ve verimli olarak uygulanması öncelikle öğretmenlere bağlıdır. Öğretmenler hizmet içi eğitim kurslarında bu yaklaşımın içeriği konusunda bilgilendirilmelidir.

Ayrıca bu kurslarda bilgilendirmenin yanı sıra ağırlıklı olarak bu yaklaşımın öğrenme ortamlarında nasıl etkili bir şekilde uygulanacağına dair örnek uygulamalara yer verilmelidir.

Kaynaklar

- Ayvacı, H. & Er Nas, S. (2009). Fen ve teknoloji dersi konularının okulda ve derhanede işlenişle ilgili durumlarının belirlenmesi. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 113–124.
- Choi, H. J. ve Johnson, S. D. (2005). The effect of context-based video instruction on learning and motivation in on-line courses. *The American Journal of Distance Education*, 19(4), 215–227.
- Çam, F. & Özyay Köse, E. (2008). Yaşam Temelli Öğrenme, *Eğitim Dergisi*, Sayı:20.
- Demircioğlu, H. (2008). “Sınıf Öğretmeni Adaylarına Yönelik Maddenin Halleri Konusu ile İlgili Bağlam Temelli Materyal Geliştirilmesi ve Etkililiğinin Araştırılması.” Yayımlanmamış doktora tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Erdoğan, M. (2005). Yeni geliştirilen beşinci sınıf fen ve teknoloji dersi müfredatı: Pilot uygulama yansımaları, eğitimde yansımalar: VIII, Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Kitabı, 14–16 Kasım 2005, 299–310.
- Gilbert, J. K. (2006). On the Nature of “Context” in chemical Education. *International Journal of Science Education*, 28 (9), 957–976.
- Jonassen, D. H., K. L. Peck, and B. G. Wilson. (1999). *Learning with technology: A constructivist perspective*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Lave, J. (1996). The practice of learning. In *Understanding practice: Perspectives on activity and context*, ed. S. Chaiklin and J. Lave, 3–32. New York: Cambridge University Press.
- Merriam, S., and R. Caffarella. (1999). *Learning in adulthood* (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2007.
- Ramsden, J. M. (1992). If it’s enjoyable, is it science?, *School Science Review*, 73, 65-71.
- Ramsden, J. M. (1997). How does a context-based approach influence understanding of key chemical ideas at 16+?, *International Journal of Science Education*, 19(6), 697-710.
- Sözbilir, M., Sadi, S., Kutu, H., Yıldırım, A., (2007). Kimya eğitiminde içeriğe/bağlama dayalı (context-based) Öğretim Yaklaşımı ve dünyadaki uygulamaları, *1. Ulusal Kimya Eğitimi Kongresi*, 20-22 Haziran, s. 108.

Ek 1. Açık uçlu anket soruları

1. Bağlam temelli yaklaşım size neyi ifade ediyor?
2. Bağlam temelli yaklaşımı hangi konularda ve nasıl uyguluyorsunuz?
3. Bağlam temelli yaklaşımı işlediğiniz konularda ne şekilde hangi örneklerle uyguladınız?
4. Bağlam temelli yaklaşımın avantajları ve dezavantajları nelerdir?
5. Bağlam temelli yaklaşımı uygulamada kendinizi ne derece yeterli görüyorsunuz?